

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Osaamisen hallinta lukkoliikkeessä

Kuivamäki, Heikki

2015 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Osaamisen hallinta lukkoliikkeessä

Kuivamäki Heikki
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2015

Kuivamäki Heikki
**Kyselytutkimus;
Osaamisen hallinta lukkoliikkeessä**

Vuosi 2015

Sivumäärä 39

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia suomalaisen turvaurakointitoiminnan osaamisen hallintaa ja alalle kouluttautumista. Tutkimus kohdistui yrityksiin, jotka täyttävät lukkoliikkeen määritelmän oleellisimmiltaan osin eli yrityksiin, jotka toimittavat yleisimpiä lukko- ja avainjärjestelmiä oheisjärjestelmineen.

Lukkoliikkeiden osaamisen hallintaa siihen liittyvine haasteineen ei tiettävästi ole juurikaan tutkittu aikaisemmin. Turvallisuusala kokonaisuudessaan ja sen mukana turvaurakointiala, on kuitenkin kasvanut Suomessa merkittäväksi liiketoiminnaksi, joten ilmeinen tarve tällaiselle kartoitukselle oli olemassa.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu kirjallisuuskatsauksesta ja kyselystä. Koska kyselyn saajat koostuvat lukkoliikejohtajien pienestä, alle 200 henkilön joukosta, vastauksia ei ole analysoitu tilastollisesti, vaan teemoittain. saatu aineisto paljastaa kuitenkin hyvin selkeästi muutamia tekijöitä, jotka jarruttavat osaamiskehitystä.

Kysely tehtiin sähköisellä haastattelulomakkeella, joka postitettiin turvaurakointiliiton jäsenliikkeiden vastuuhenkilöille. Työn tavoitteena oli kartoittaa lukkoliiketyöntekijöiden kouluttautumisen ja osaamisen nykytilaa ja osaamisen tiedostettuja kehittämistarpeita sekä havaittuja osaamiskehityksen ongelmia.

Tutkimustulosten mukaan yrityksissä on hyvin tiedostettu tärkeimpiä osaamistarpeita ja lisäkouluttautumisen tarpeita. Joissain osa-alueissa, kuten vaativimmissa ATK-taidoissa osaamisen kehittämistarpeet ovat merkittäviä, mutta sopivaa koulutusta ei välttämättä ole saatavilla ja jotkut osaamisen pullonkaulat ovatkin jopa koko yritystoiminnan kasvun esteitä. Haastattelun tulokset antavat koko alasta varsin erityislaatuisen kuvan. Valmista kouluttautumiskanavaa alalle ei näyttäisi olevan olemassa lainkaan. Liikkeet rekrytoivat alalle usein sähköalan tai metallialan perustutkinnon suorittaneita, jonka jälkeen lukkoliikeosaajan ammatti opetetaan työn ohessa, kokeneemman työntekijän työparina sekä alan kursseja ja itseopiskelua hyödyntäen. Edellä mainituista syistä johtuen kouluttautuminen on hidasta ja uusien työntekijöiden rekrytointi lukkoliikkeisiin koetaan melko vaikeaksi.

Asiasanat: lukkoliike, osaaminen, koulutus, rekrytointi

Heikki Kuivamäki

Learning Process in a Locksmith Company: A Case Study

Year	2015	Pages	39
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to examine skill and knowledge management of the Finnish security contractors, in the sub sector of locksmith companies. The research focused on companies that meet the definition of full service locksmithing companies that provide the most common lock and key systems and their ancillary systems.

The challenge of skill development in locksmith companies is known to have been very little explored in the past. Security services as a whole, and as part of it locksmith/security services, however, have grown in Finland as significant businesses, so there was a clear need for this kind of a survey.

This is a functional thesis, which consists of a literature review and survey. The recipients of the survey consist of a small group of business leaders, as there are less than 200 full-size locksmith/security contractors in the country. The results were not analyzed statistically, but thematically. The obtained data reveals, however, some very clear obstacles to skill development.

The survey was conducted by means of an electronic interview form that was sent to the managers and/or owners of the locksmith/security companies. The aim was to identify the current state of the education and the skills of workers at locksmith companies and to map the already-known skill development methods used, and to find factors that hinder skill development.

According to the research results, companies have recognized some of the most important skill requirements and the needs for additional training. However, in some areas, such as advanced computer skills, skill development needs are significant, but suitable training may not be available. In some cases, this causes delays in skill development and even hinders the growth of the company. The results of the study gives the whole field of locksmithing business a very special picture. A straight-forward training channel to the profession does not seem to exist at all. Companies tend to recruit persons with vocational qualification in electrical engineering or metalwork and machinery, and the skill of the locksmith and security technician is taught by the help of a senior co-worker and by the means of self-studying and special courses of the field. Due to this relatively slow learning process, recruiting of new workers is found to be quite difficult.

Keywords: locksmithing, skill, training, recruiting

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Lukkoseppäkoulutus Suomessa.....	6
2.1	Uusia koulutusaloitteita.....	7
2.2	Lähihoitajan koulutus vertailukohtana	8
3	Työn tausta ja tavoitteet	9
4	Keskeiset käsitteet.....	9
5	Taustaa turvaurakointialasta ja alan osaamisesta	11
5.1	Turvaurakoinnin historia Suomessa	11
5.2	Lukkoalan oppimisen historiaa.....	12
5.3	Viimeaikaista kehitystä.....	13
5.3.1	Ammattitaitovaatimusten määrittelyn haaste	14
5.3.2	Viimeisin alaa koskeva lakimuutos	15
5.3.3	Turvaurakointiin ja osaamiseen liittyviä tulevaisuustyöpajoja	15
6	Kyselytutkimuksen toteutus.....	16
6.1	Tutkimusmenetelmän valinta	17
7	Kirjallisuuskatsaus	18
8	Kyselyn tulokset	18
9	Tulosten arviointi	23
10	Johtopäätökset	25
11	Oman työn arviointi ja jatkotutkimuskohteet	25
	Lähteet	29
	Kuviot	31
	Taulukot	32
	Liitteet.....	33

1 Johdanto

Yksityinen turvaurakointiala on kehittynyt suhteellisen lyhyessä ajassa eli alle neljässäkymmenessä vuodessa, sangen vaatimattomalta tasolta nykyiseksi, tuhansia ihmisiä välittömästi tai välillisesti työllistäväksi, myös rahallisesti merkittäväksi palveluliiketoiminnaksi. Kehityksen nopeudesta ja alan pienestä koosta ehkä johtuen näyttäisi käyneen niin, että alalle kouluttautuminen on tapahtunut melko epätyypillisiä reittejä. Vaikka erilaisia koulutusaloitteita on vuosikymmenien saatossa tehty useita, on tilanne vielä tätä kirjoitettaessa melko erikoinen useisiin muihin ammattialoihin verrattuna. Edelleenkin tälle alalle ei ole mitään yksiselitteistä koulutusjärjestelmää, jonka käytyään henkilö olisi valmis turvaurakoinnin osaaaja tai lukkoliikeosaaaja.

Turvaurakointi-käsitettä käytetään lukkoliikkeiden yhteydessä siksi, että suuri osa suomalaisista lukkoliikkeistä on vuosien saatossa jalostunut monipuolisiksi turvallisuustaloiksi, joiden kautta toimitetaan lukkojen ja avainten lisäksi mm. avain- ja lukostonhallintapalveluja, ovi- ja porttiautomaattikajärjestelmiä, palosulku- ja palovaroitussjärjestelmiä, kameravalvontaa, kulunvalvontaa, työajanseurantaa tai esteettömän kulkemisen ratkaisuja. Mikään ei silti estä muunlaisen yrityksen kuin lukkoliikkeen ryhtymistä turvaurakointialalle. Ala on kuitenkin kehittynyt niin, että suuri osa Suomessa tehtävästä turvaurakoinnista tehdään lukkoliikkeiden kautta.

Turvaurakointialan osaamiseen ja alaan liittyvään lainsäädäntöön on vuosien mittaan ottanut kantaa varsin moni toimija, esimerkiksi useat oppilaitokset, kuten Edupoli, AEL, TAKK, OSAO, TUAKK, OMNIA, TREDU, ym, sekä useat yritykset ja organisaatiot kuten Sähköinfo Oy, Turvalan yrittäjät ry, Suomen Turvaurakoitsijaliitto ry (aikaisemmin Lukkoseppäliitto), Turvallisuuden ja Riskienhallinnan Tietopalvelu Oy, Finnsecurity ry, ym. Alaa ovat kommentoineet useat koulutusjärjestelmien kehittämistä vuosien varrella pohtineet työryhmät sekä useat ns. tulevaisuuspaajat ja -työryhmät sekä lainsäätäjä aivan viime aikoinakin, muun muassa uudistamalla lakia yksityisistä turvallisuuspalveluista tai määrittämällä edellytyksiä turvasuojaajakortin saamisesta.

2 Lukkoseppäkoulutus Suomessa

TE palvelujen hallinnoiman sivuston mukaan suomalaisissa lukkoliikkeissä työskenteli n. 900 henkilöä vuonna 2010, joista 500 oli ammattilukkoseppiä. Edellä mainittu sivusto toteaa, että lukkoseppän peruskoulutukseksi soveltuvat sähköalan perustutkinto tai kone- ja metallialan perustutkinto. Ammatin vaatimuksista todetaan, että työ edellyttää erilaisten lukitusjärjestelmien hallintaa, työmenetelmien tuntemusta, teknistä ongelmanratkaisukykyä, käsityötaito-

ja sekä myynti- ja asiakaspalvelutaitoja. (Lukkoseppä. Työtehtävät ja työpaikat vuonna 2010. TE palvelut 2015.)

Ensimmäinen alalla yleisesti tiedossa oleva oppilaitoslähtöinen koulutusaloite lukkoseppän ammattiin oli Itä-Uudenmaan Ammatillisen Kurssikeskuksen nimellä aloittanut koulutuskeskus, joka sittemmin muutti Porvoon Eestinmäkeen vuoden 1991 lopulla. 1992 vuoden alusta kurssikeskuksesta tuli Itä-Uudenmaan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, johon itsekkin tutustuin kesällä 1992, suorittaessani siellä Lukkoseppän Ammattitutkintoa (LSAT). Porvoossa pyörii tälläkin hetkellä Non-Stop periaatteella lukkoseppän ammattiin valmistava koulutus oppisopimus-pohjaisena, jo ainakin kolmatta vuosikymmentä yhtäjaksoisesti. Oppilaitos tunnetaan nykyään nimellä Edupoli. (Lukkoseppän ammattitutkinto, Edupoli 2015).

Tämän lisäksi koulutusta järjestää AEL, joka perustettiin loppuvuodesta 1922 Ammattienedistämislaitoksen nimellä Helsinkiin. Nykyään sillä on toimipisteet myös Kouvolaan, Oulussa ja Tampereella. AEL:n sivuston mukaan myös Tampereella on kevästä 2014 alkaen ollut mahdollista tenttiä lukkoseppän ammattitutkinto. (Lukkoseppän ammattitutkinto. AEL 2015).

AEL ja Edupoli ovat vuosikymmenien ajan olleet ainoat kaksi instanssia, joilla on virallinen oikeus kreditoida Lukkoseppän Ammattitutkinto Suomessa. (Opetushallitus 2011).

Lukkoliikkeissä työskentelee edelleen paljon työntekijöitä, jotka eivät ole suorittaneet mitään alan ammattitutkintoa, erikoisammattitutkinnosta puhumattakaan. Nämä työntekijät ovat aikanaan hakeutuneet lukkoliikkeeseen töihin ja oppineet turvaurakointityön työn ohessa, tavallisesti kokeneemman kollegan perehdytyksellä.

2.1 Uusia koulutusaloitteita

Suomessa on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty useita aloitteita turvaurakoinnin kattavan turvasuojausliiketoiminnan koulutuspohjan laajentamiseksi. Koulutusaloitteita on tehty esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla Limingassa Oulun Seudun Ammattiopiston toimesta. Siellä Turvallisuusvalvojan opintokokonaisuuteen voi valita moduuleja turvalaiteasentajan opintokokonaisuudesta, jolloin lähestytään jo lukkoliikeosaajan osaamisklusteria. Limingassa voi opiskella myös Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon. (Turvallisuusvalvojan koulutus. Oulun Seudun Ammattiopisto 2015)

Turun AKK:n Artukaisten toimipisteessä on viime vuodet ollut myös Turvallisuusala, josta löytyy lukkoliiketyöskentelyssä tarvittavia moduuleja kuten kameravalvonta-, rikosilmoitin-, kunlunvalvontajärjestelmät Tilaturvallisuus ja ICT koulutuksen yhteydestä. Turussa voi opiskella

myös turvallisuustutkintoja ja -erikoisammattitutkintoja. (Turvallisuusala. Turun ammatillinen aikuiskoulutuskeskus 2015).

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK on järjestänyt muutamina viime vuosina Turvallisuusjärjestelmien asentajakoulutusta, joissa on käsitelty useita lukkoliiketyöskentelylle tyypillisiä osioita, kuten ovipuhelin-, lukko-, kamera-, ja hälytysjärjestelmiä asennusharjoituksineen. TAKK:ssa voi hankkia Lukkosepän ammattitutkinnon osatutkintoja, kuten Rikosilmoitinjärjestelmät osion. TAKK suosittelee koulutukseen hakeutuvalle sähkö-, ICT- tai automaatioalan tutkintoa pohjaksi. TAKK tarjoaa myös oppisopimuksella opiskelumahdollisuutta henkilöille, jotka jo työskentelevät turvasuojaajatehtävissä ja haluavat täydentää osaamistaan lukkosepän perustaidoilla ja turvallisuusjärjestelmien asennustaidoilla. TAKK tarjoaa oppisopimuskoulutusta myös Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkintoon. (Lukkosepän ammattitutkinto. TAKK 2015).

2.2 Lähihoitajan koulutus vertailukohtana

Seuraavassa on Suomen lähi- ja perushoitajaliiton sivustosta poimittu esimerkki Sosiaali- ja Terveysalan perustutkintoon, jonka kautta saa näkökulmaa ammatiksi kehittymisen evoluutiossa pidemmällä olevaan ammattiin. Tässä esimerkissä alalle kouluttautumisen kanava on selkeä ja suoraviivainen ja tutkinnon suorittanut henkilö voi siirtyä suoraan erikostumisalaansa vastaaviin työtehtäviin.

Lähihoitajien koulutus on jäsentynyt ja vaihe vaiheelta etenevää. Opiskelija suorittaa ensin kaikille lähihoitajaopiskelijoille yhteiset opinnot ja erikoistuu sen jälkeen osaamisalansa mukaisiin opintoihin. ”Osaamisaloja on kymmenen: ensihoito, lasten ja nuorten hoito ja kasvatusta, mielenterveys ja päihdetyö, sairaanhoito ja huolenpito, suu- ja hammashoito, vammaistyö, vanhustyö, asiakaspalvelu ja tietohallinta, kuntoutus ja jalkojenhoito”. Erikoistuminen kertoo rekrytoijalle varsin hyvin, voiko työntekijän odottaa selviytyvän tarjolla olevista työtehtävistä. Valmistuttuaan lähihoitaja työskentelee yleensä varhaiskasvatuksessa, sosiaali- ja terveysalan hoito-, huolenpito-, kasvatusta tai kuntoutustehtävissä. Tämä esimerkki kertoo mielestäni sangen hyvin, miten riittävän valmiiksi jäsentynyt koulutusputki toimii; jo papereita katsomalla rekrytoija voi tehdä varsin hyviä oletuksia työnhakijan soveltumisesta kulloinkin tarjolla oleviin työtehtäviin. (Suomen lähi- ja perushoitajaliitto 2015).

Lukkoliiketyöntekijän rekrytointi on huomattavasti haastavampaa, johtuen siitä että lukkosepän osaamis- ja ammattitaitovaatimukset vaihtelevat eri yritysten välillä, eikä kaikkia niistä sen vuoksi ole kirjattu ylös. Alalle voi yrittää kouluttautua oppisopimusjärjestelmän kautta, mutta tällöin henkilön on jo oltava työsuhteessa turvaurakointiliikkeeseen. Toisissa tapauksissa koulutusta on voitu antaa luokahuoneessa, mutta eräitä oleellisia tietoja työntee-

kijän selviytymisestä tositoimissa, ei ole lainkaan saatavissa. Tämä tekee uuden työntekijän palkkaamisesta ajoittain arpapeliä, joka aika ajoin epäonnistuu jonkin odottamattoman muutujan tullessa ilmi vasta muutaman kuukauden perehdytyksen jälkeen. (Avainten ja Lukkojen Erikoisliike Oy:n historiikki, 1970-)

Lukkoliikkeissä ei juurikaan ole tilastoitu rekrytoinnin epäonnistumisten syitä. Muutamia varmoja työskentelyn lopettamisen syitä ovat vuosien saatossa olleet ainakin ongelmat paineen-sietokyvyssä, terveydentilassa (metallien ja kemikaalien allergiat, tuki- ja liikuntaelinvaivat) tai eri turvajärjestelmien tai tietojärjestelmien (tai molempien) osoittautuminen oppijalle liian vaativaksi. (Avainten ja Lukkojen Erikoisliike Oy:n muistiot)

3 Työn tausta ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyö sai alkunsa havainnosta, että turvaurakointiala vaikuttaisi kärsivän työvoimapulasta. Tämä vaikutelma syntyy usein viimeistään siinä vaiheessa, kun joku alan toimi-joista haluaa laajentaa yritystoimintaansa, mutta työntekijöiden löytäminen jarruttaa kehitystä. Työvoimapulasta kertoo jo sekin, että samat ammattilaiset ovat usein työskennelleet alueen eri yrityksissä, pahimman työvoimapulan imua liikkeestä toiseen seuraten, samaan aikaan kun täysin uusia tulijoita alalle on ollut kovin harvassa.

Tutkimuksen kohteeksi valikoitui lukkoliikkeiden osaamisen hallinta, koska kirjoittajalla on oma vuosien kokemus lukkoliikemaailmasta, jona aikana on herännyt monia kysymyksiä alalle kouluttautumisen ja rekrytoinnin haastavuuden suhteen. Näitä käsityksiä oli kuitenkin hyvä peilata eri lukkoliikkeiden suunnasta ja eri puolilta maata, tarkemman kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Mikäli rekrytoinnin ja kouluttautumisen haaste ja alaa vaivaava työvoimapula osoittautuisivat laajemmaksikin ongelmaksi, voisi siitä päätellä ainakin jotain. Lukkosepän koulutusta, ammattitutkintoja ja ammattitaitovaatimuksia alalle on jo olemassa. Onko siis niin, että ne eivät kykene täysin vastaamaan alan nopeasti muuttuviin tarpeisiin tai alan laajenemisnopeuteen?

Tämän opinnäytetyön tutkimuskohteena on selvittää, miten lukkoliikkeiden johtajat näkevät alalle kouluttautumisen tällä hetkellä tapahtuvan ja miten helppoa tai vaikeaa osaavan työvoiman rekrytointi on. Toisena tutkimuskohteena on, mitkä ovat tärkeimpiä lisäkouluttautumistarpeita ja mitä lisäkouluttautumisen esteitä yrityksissä on tunnistettu.

4 Keskeiset käsitteet

Seuraavassa kuvataan lyhyesti niitä käsitteitä, joita tässä opinnäytetyössä käytetään ja jotka olennaisesti liittyvät turvaurakointialan yritysten toimintaympäristöön, alan koulutukseen, ammatin kehittymiseen tai ammattitaitovaatimuksiin.

Fyysisellä turvallisuudella tarkoitetaan lähinnä tilaturvallisuutta, jonka tarkoituksena on varmistaa yrityksen tai organisaation häiriötön toiminta kaikissa olosuhteissa tilojen ja kulkeamisen turvallisuustarpeet ja riskit huomioon ottaen. Joissain yhteyksissä puhutaan kiinteistö- tai toimitilaturvallisuudesta. (Vahti-ohjeet. Valtiovarainministeriö 2015.)

Näyttötutkintoa on käytetty lukkoliikealalla yleisesti. Alan kehitys on ollut nopeaa ja alan osaamista onkin usein kertynyt työkokemuksen ja itseopiskelun kautta työn ohessa, kokonaan ohi virallisten koulutuskanavien. Näyttötutkinto toimiikin tässä kohtaa hyvin, koska siinä ammattitaidon hankkimistavalla ei ole merkitystä. Näyttötutkinnolla alalla työskentelevä henkilö voi osoittaa olemassa jo olevan osaamisensa melko joustavasti. Näyttötutkinnossa osaamisen arvioija on yleensä saman alan kokenut ammattilainen (Opetushallitus 2011.) Turvaurakointialalla näyttötutkinto tunnetaan nimellä Lukkosepän Ammattitutkinto. Alalla työskentelevät voivat suorittaa myös Lukkoseppämestarin erikoisammattitutkinnon. (Edupoli Porvoo 2015).

Turvaurakointi tarkoittaa turvallisuustyötä, jota tehdään fyysisen turvallisuuden alueella. Aikaisempina vuosikymmeninä turvaurakointiyrityksiä miellettiin yleensä lähinnä lukkoliikkeiksi. Niinä aikoina alan yleistä kehittämistä varten perustettu järjestökin oli nimeltään Suomen Lukkoseppäliikkeiden liitto. Ajan mittaan lukkoliikkeiden palvelutarjonta on kuitenkin hiljalleen kasvanut niin, että isot lukkoliikkeet voivat olla hyvinkin monipuolisia fyysisen turvallisuuden moniosaajia. Alan monipuolistumista kuvaa hyvin sekin, että alan järjestön nimi on hiljattain muutettu Suomen Turvaurakoitsijaliitoksi. (Suomen Turvaurakoitsijaliitto 2015). Lukkoliikkeet, sittemmin Turvaurakointiliikkeet, toimivat pääsääntöisesti fyysisen turvallisuuden alalla.

Termejä turvallisuusala, turvallisuusalan tutkimus, turvallisuusalan koulutus, turvallisuusalan ammattitaitovaatimukset, ym. käytetään nykyään hyvin laajalla sektorilla ilman, että lukijalle välttämättä selviää onko kysymys korkeakouluopinnoista, myymälävarkaan raudoittamisesta, koiran ohjaamisesta, lentokentän läpivalaisusta, yksityisetsivätoiminnasta vai kulunvalvonnan asentamisesta. Vai näistä kaikista. Tämä on omiaan sekoittamaan turvallisuusalaa käsittelevän tiedon prosessointia ja jalostumista. Se myös asettaa ”Turvallisuusalaa” tutkivalle henkilölle haasteen ilmaista tekstissään kyllin selvästi mitä tai kenen turvallisuutta hän on milloinkin tutkimassa. Myös turvallisuusalan lisäkoulutusta itselleen etsivä henkilö saattaa joutua melkoisen kurssitarjonnan tulvaan, jos ei ole tiukasti rajannut hakuaan.

Teknisen kehityksen seurauksena Suomessa on, noin viimeisen kymmenen vuoden aikana, alkanut nopeasti lisääntyä osaamistarve mm. biometriikkalukkoihin (sormenjälkilukijat), hahmontunnistukseen (rekisterikilpiä lukevat ohjelmat), kehittyneisiin hälytysjärjestelmiin, (hälytysgrafiikat) älyavainpesiin, (hallinnointi ohjelmistopalveluilla) uuden tyyppisiin kameroihin (IP-verkot) ja tietoverkon avulla tehtäviin eri järjestelmien etähuoltopalveluihin. (Toimitilaturvallisuus. Amsecurity Oy 2015)

5 Taustaa turvaurakointialasta ja alan osaamisesta

Laurea-ammattikorkeakoulussa tehty tutkimus (Paasonen & Paasonen 2012, 18) sivuaa koulutustarpeita kartoittavassa tutkimuksessaan lukkoliikealaa, vaikka sen tulokulma onkin yksityisen turvallisuusala kokonaisuudessaan, sisältäen mm. vartioimisliiketoiminnan, järjestyksen valvonnan ja turvatarkastus-, ym. turvallisuustyön. Paasonen & Paasonen toteavat, että yksityisestä turvallisuusalasta näyttäisi tulleen kasvun myötä yhä näkyvämpi ja merkittävämpi toimija yhteiskunnassa. (2012, johdanto) Turvaurakointiliikkeet saanevat kuitenkin osansa tästä turvallisuusalan yleisestä kasvusta.

5.1 Turvaurakoinnin historia Suomessa

Sata vuotta lukintaa -historiikki Suomessa on syytä aloittaa herrasta nimeltä Emil Henriksson (1886 - 1959). Henriksson työskenteli konttorikonemekaanikkona Helsingissä vuonna 1907. Mekaanista kassakonetta korjattaessaan hän oivalsi, että kassakoneen laskutehtäviä hoitavia pyöriviä kiekkoja voisi ehkä soveltaa myös lukkoihin. Kehiteltään muutamia prototyyppejä, hän haki keksinnölleen patenttia vuonna 1918. Patentti myönnettiin hänelle seuraavana vuonna. Lukkojen teollinen valmistus toimi alkuun nimellä Ab Låsfabriken-Lukkotehdas Oy -nimisenä, sitten Ab Lukko Oy -nimisenä ja vuonna 1920 nimeksi vakiintui Abloy. Kaikki nykyiset Abloy -lukot perustuvat Emil Henrikssonin keksintöön. Erityisiä vahvuuksia keksinnössä on mm. hyvä mekaaninen toimintavarmuus ja lähes rajattomat sarjoitusmahdollisuudet, kuten Yleisavainjärjestelmät lukuisine alijärjestelmineen. (Juvonen, J. 2007.) Abloy on nykyään osa globaalia Ruotsalaista turvallisuusyritystä nimeltä Assa Abloy Group, joka on listattu Tukholman pörssissä. (Assa Abloy 2015).

Lukkoja on Suomessa toki ollut ennen tätäkin. Mentäessä yli sata vuotta taaksepäin, lukinnan arkipäivää olivat mm. aitan ovissa tyypillisesti komeileva sepän tekemä reikelilukko, jonka avaimet olivat pienen retkikirveen kokoluokkaa. Myös riippulukkoja on ollut yleisesti käytössä jo 1850, ollen yleensä keskieuropalaista tuontitavaraa tai paikallisen sepän taidonnäytteitä. Vanhoihin lukitusratkaisuihin on vieläkin helppo tutustua käymällä vaikkapa vanhoissa kirkkoissa. (Avainten ja lukkojen erikoisliike Oy:n Julkaisematon historiikki ja kokoelmat)

5.2 Lukkoalan oppimisen historiaa

Koska Abloy Oy oli vakiintunut lukinnan standardiksi Suomessa viimeistään toisen maailmansodan aikaan ja siitä eteenpäin, voitaneen myös alalle kouluttautumisen historian avaaminen aloittaa saman yrityksen tiimoilta. 1970 luvulla lukkoliikkeet olivat useimmiten pieniä kivijalkahuoneistoja, jotka oli varustettu mekaanisen lukinnan tuotteilla ja työkaluilla. Tyypillisiä tuon aikakauden tuotteita olivat esimerkiksi Abloyn valmistamat lukko- ja avainjärjestelmät uppo- ja pintalukoista riippulukkoihin ja kalustelukkoihin. Avaimena palveli Abloyn Classic avain ja murtoturvallisuutta parannettiin arvokiinteistöissä hankkimalla käyttölukon seuraksi varmuuslukko. Sarjoitetut yleisavainjärjestelmät olivat jo tuolloin vakiintunut käytäntö yrityksissä ja taloyhtiöissä.

Alan osaaminen painottui tuolloin voimakkaasti käden taitoihin ja tarkkuuteen. Jos Abloy lukon keksijä oli aikoinaan hienomekaanikko, ei mekaanikon taito ollut haitaksi nytkään. Joissain taloyhtiöissä oli käytössä tuon ajan huipputekniikkaa, nimittäin kello-ohjattu sähkövasta-levy alaoven mekaanisen lukon aisaparina. Sähkömekaaninen vuorokausikello ja pienjännitteinen muuntaja oli yleensä sijoitettu sähkökeskukseen tai vastaavaan tekniseen tilaan. Viime mainittuja, usein Esmi Oy:n valmistamia, niin kutsuttuja sähköpieliä, sai asentaa kuka vain uskoi osaavansa, mutta niitä ohjaavan muuntajan kytkentä 220 Voltin vaihtovirtaan vaati jo yhteistyötä laillistetun sähköasentajan kanssa. 1970 luvulla useimmissa lukkoliikkeissä ei ollut omaa sähköasentajaa, vaan sähköasennusta vaativa työ tilattiin sähköliikkeestä tarvittaessa.

Abloy Oy laati kyseiseen aikakauteen sopivia osaamis- ja muita vaatimuksia, pitäen keskeisiä niistä edellytyksenä toimia Abloy valtuutettuna lukkoliikkeenä. Alalla kauan työskennelleiden ammattilaisten mukaan on valtuutetun lukkoliikkeen työntekijöiltä aina vaadittu myös puhdas rikosrekisteri ja muutamia aikojen kuluessa jalostuneita turvallisuuskäytäntöjä. Asiakaskäynneillä käytiin niillä ajoneuvoilla joita sattui olemaan, kuten kupla-volkkarilla tai polkupyörällä. Viestintä hoidettiin lankapuhelimella.

1980 luvulla Abloy Oy alkoi valmistaa ensimmäisiä sähkömekaanisen lukinnan tuotteita, kuten moottorilukkoja. Tästä tietysti seurasi välitön tarve kehittää vastaavaa osaamista myös lukkoliikkeissä, vähintäänkin pienjännitteisten sähkölaitteiden ja alkeellisen elektroniikan ymmärtämisen suuntaan. Luontevia askeleita tästä eteenpäin oli lisääntynyt tarve tehdä pienimuotoisia sähköasennuksia tarvitsematta joka käänteessä turvautua ulkopuolisen sähköasentajan apuun. Tällöin alkoi myös kehittyä tarve lisätä henkilökunnan omaa osaamista pienjännitteisten laitteistojen tai elektroniikan perusteiden osaamiseen, esimerkiksi porttipuhelimen asennukseen ja käyttöönottoon liittyen. Jotkut lukkoliikkeet alkoivat tuolloin panostaa sähkö-, elektroniikka- ja automaatio-osaamiseen palkkaamalla mm. sähköasentajia ja sähkötekniikoita. Ilmeinen tarve tähän oli syntynyt viimeistään siinä vaiheessa kun kysyntä sähkömekaanista

lukintaa, ovipuhelimia ja automatisoituja portteja, yms. kohtaan oli alkanut kasvaa ja ennen kaikkea, koska näitä kaikkia kasvavissa määrin kysyttiin nimenomaan lukkoliikkeistä. (Avainten ja Lukkojen Erikoisliike Oy:n julkaisematon historiikki ja kokoelmat 1970-)

5.3 Viimeaikaista kehitystä

Viime vuosina myös muut lukitusjärjestelmät ovat saaneet jalansijaa Suomessa. Erityisesti tämä koskee ns. elektromekaanisia lukko- ja avainjärjestelmiä, jotka yleensä rakentuvat sekä mekaanisesta että elektronisesta koodauksesta tai vähintäänkin viimemainitusta. Näitä järjestelmiä valmistetaan sekä Suomessa että ulkomailla. Elektromekaanisille lukostoille on osaamisen kehittämisen suhteen tunnusomaista, että niitä toimittavalla yrityksellä on oltava ainakin jonkin verran tietoteknistä osaamista, koska näitä lukostoja aina hallinnoidaan ohjelmallisesti. (mm. Abloy Oy, iLOG Oy, Kaba Finland AB 2015.)

Isoista suomalaisista lukkoliikkeistä on kehittynyt Security House tyyppisiä turvallisuuden monipalveluyrityksiä, jotka ovat viimeiset kaksi vuosikymmentä olleet ja edelleen ovat, jatkuvan muutoksen alla. Useissa muissa maissa näyttäisi olevan niin, että lukkoliikkeeksi mielletty yritys todella on lukkoliike, ts. liikkeessä myydään lähinnä lukkoja ja avaimia. (verrattu lukkoliikkeiden näyteikkunoita Suomessa ja Italiassa.)

Suomalaisessa lukkoliikkeessä sen sijaan saattaa olla tarjolla esimerkiksi kameravalvontaa, lasipintasuojausta, portteja, esteettömän kulkemisen ratkaisuja, serverihotelli, työajanseurantaratkaisuja, avain- ja lukostonhallintapalveluja, riskiarviointia, palosulku- ja palovaroitusjärjestelmiä, matkaverkon liittymiä, kaltereita, oviautomatiikkaa, hälytysjärjestelmiä, ovipuhelimia, CAD suunnittelupalvelua, opasteita, aitoja, puomeja, kameravalvontajärjestelmiä, järjestelmien etähallintapalveluja, ovien asennuspalvelua, kulkuramppeja, ovisilmiä, järjestelmien integrointia, ovien etäavausjärjestelmiä tietoverkon kautta, ajonestoavaimia autoihin, asfaltti-, aita-, teräsrakenne-, hälytys- ja vartiointipalvelujen sopimuskumppanit, riskienhallinnan, turvallisuusjohtamisen ja vakuuttamisen sopimuskumppanit, huoltosopimuspalveluita. Ja lukkoja. (Tuotevalikoima. Ajan lukko Oy 2015.)

Onko tuo yllä kuvattu tekninen kehitys ollut nopeampaa kuin alan koulutusjärjestelmän kehittymisvauhti? Laajempaa näkökulmaa alan osaamiseen oli siksi syytä hakea haastattelututkimuksella, jossa lukkoliikeammattilaiset eri puolilta maata ja erikokoisilta talousalueilta pääsivät antamaan lisää näköalaa vallitsevaan tilanteeseen.

Laurea-ammattikorkeakoulussa 2014 julkaistun opinnäytetyön yhteydessä todetaan, (Lehtinen, AJ, 2014, tiivistelmä) miten Suomessa tehdyissä yksityisen turvallisuusalan tulevaisuuden skenaariokuvauksissa oli ajateltu teknisen osaamisen ja IT-osaamisen näyttelevän tärkeää roo-

lia tulevaisuudessa yksityisillä turvallisuusaloilla. Yksityinen turvallisuusala kattaa paljon yri-
tystoimintaa lukkoliikkeiden ulkopuolellakin, mutta tuskin nekään välttyvät IT-osaamisen ke-
hitystarpeilta.

5.3.1 Ammattitaitovaatimusten määrittelyn haaste

Aikaisemmin ajateltiin, että lukkoliike on yhtä kuin turvaurakointiliike, jossa turvasuojaajat
työskentelevät. Tämä on Lukkosepän ammattitutkinnossa ja Lukkoseppämestarin erikoisam-
mattitutkinnossa johtavana ajatuksena. (Koulutuskalenteri. Edupoli Porvoo).

Maaailma muuttuu kuitenkin vauhdilla juuri tätä kirjoitettaessa, mm. siten, että hiljattain
ovikelloa soitti kohtelias nuori mies, joka esittämiensä korttien mukaan: 1. Oli Laillistettu
turvasuojaaja, 2. Ei ollut töissä turvaurakointiliikkeessä, eikä: 3. Lukkoliikkeessä. Hän työs-
kenteli Freelancer periaatteella, mutta suuren ulkomaalaisen hälytys/vartointiliikkeen kanssa
yhteistyössä.

Toisaalta, paikalliset (pirkanmaalaiset) isot lukkoliikkeet kauppaavat hälytyslaitetta, joka
voidaan linkittää vartiointipalveluun, vaikka eivät ole vartiointiliiketoiminnassa. Useat oppi-
laitokset ovat aloittaneet tai aloittamassa koulutustarjottimia, joissa turvallisuusalan koulu-
tuksessa voi valita moduuleja yhtä lailla vartiointi-, pelastus-, kuin turvalaiteasentajan suun-
taan tai yksityisetsivätoimintaan.

Vaikuttaakin siltä, että jos takavuosina perinteisiin ajatuksiin tukeutuneet lukkoliikkeet pysyi-
vät vain hädin tuskin mukana toteutuneessa muutosvauhdissa, tilanne ei lähitulevaisuudessa
ole suinkaan helpottumassa. Koulutus- ja osaamistarpeet muuttuvat nyt nopeammin kuin en-
nen. Eri toimijoiden roolit turvasuojauksessa limittyvät enemmän kuin koskaan eikä entisen-
laisia, selkeitä tehtäväjakoja ota enää löytyäkseen yhtä helposti kuin aiemmin. Turvaurakointi
näyttäisi vähitellen olevan muuttumassa merkittäväksi, uudeksi ammatiksi, jossa työt ilmei-
sesti eivät ole vähenemään päin. Turvallisuusalan vuotuinen liikevaihto Suomessa on viime
vuosina kasvanut noin 8 prosentin vuosivauhtia (Kupi ym. 2010, tiivistelmä).

Laurea leppävaarassa on tehty tutkimus yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä
(Paasonen & Paasonen 2012.) jonka pääpaino ei ole turvaurakoinnissa, mutta sivuaa sitä. Noin
24 henkilöä oli ilmoittanut työnantajansa toimialaksi turvasuojaustoiminnan (8 prosenttia 330
vastaajasta). Useat edellä mainitun julkaisun kysymykset eivät kuitenkaan suoraan sovellu
mittaamaan turvaurakoinnin osaamista tai koulutustilannetta, koska vastaukset sekoittuvat
mm. järjestyksenvalvojien ja vartijoiden vastauksiin: ”Ovatko turvallisuusalan eri koulutusten
vaatimukset ja perusteet tasapainossa?”.

Muutama kysymys saattoi kohdentua lukkoliikeammattilaiseen. Tässä kohden täytyy muistaa että turvasuojaajiksi katsotaan myös esimerkiksi hälytysjärjestelmien myyntiin ja asentamiseen keskittyvät yrittäjät. Viimemainituilla on nykyään pääsääntöisesti myös turvasuojaajakortit. Edellä mainitussa tutkimuksessa kysyttiin että ”pitäisikö turvasuojaajalla olla lakisääteinen vähimmäiskoulutus”. Suurin osa vastanneista oli vastannut tähän kysymykseen myöntävästi. Tämänkin tyyppinen kehitys tuonee haastetta tarkentaa turvaurakoinnin sektorissa vaikuttavan osaamis- ja kouluttautumistarpeen tarkempaa määrittelyä tulevaisuudessa.

5.3.2 Viimeisin alaa koskeva lakimuutos

Elokuussa 2015 Tasavallan presidentti on vahvistanut lain yksityisistä turvallisuuspalveluista. Tämä laki käsittää mm. turvasuojaajia koskevat uudet säännökset. Laki sisältää myös säännökset turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Uusi laki (1085/2015) määrittelee entistä tarkemmin luvussa 5 niitä muuttujia, mitkä liittyvät turvasuojaustoiminta nimikkeeseen alla tehtävään turvallisuustyöhön. Uuden lain on tiedotettu tulevan voimaan 2017. (Valtioneuvosto 2015) Tämän on perinteisesti ollut lukkoliikkeen tyypillistä ydinosaamista, joskin aiemmin kuvattua toimialojen limittymistä on oletettavasti odotettavissa lisää. Mielenkiintoisen lisänsä saattaa tälle kentälle tuoda turvasuojauksen kansainvälisten, jopa maailmanlaajuisten, turvallisuustoimijoiden mahdollisesti kasvava kiinnostus Suomen kasvavaa turvaurakointimarkkinaa kohtaan tai, toisessa skenaariossa, pätevien suomalaisten turvallisuustoimijoiden kiinnostuminen kotimaan lisäksi myös ulkomaisista asiakkaista.

5.3.3 Turvaurakointiin ja osaamiseen liittyviä tulevaisuustyöpajoja

ForeMassi 2025 hanke tarkastelee Suomen tulevaisuuden skenaarioita itsenäisen kotona selviytymisen ja erilaisten tulevaisuusskenaarioiden valossa, mutta pyrkii ottamaan huomioon kehittyvän turvatekniikan suomat mahdollisuudet. ForeMassi2025-visio (2012, 49) visioi, että ”Tulevaisuuden Suomessa ja sen eri alueilla on turvattu osajien saanti hyvinvointi- ja turvallisuuslalla niin, että ihmiset voivat elää koko elämänsä tasapainoisesti ja turvallisesti”

”ForeMassi 2025-hankkeessa ennakoidaan pitkän aikavälin laadullisia muutoksia hyvinvointi- ja turvallisuusalan osaamistarpeissa ja niihin liittyvässä palvelumuotoilussa. Hankkeessa kohteeksi on rajattu erityisesti itsenäiseen kotona selviytymiseen liittyvät hyvinvointi- ja turvallisuustarpeet sekä niihin suunnattavat palvelut. Kohteena on kansalainen koko elämänkaarensa ajan, mutta erityisesti huomio kohdistetaan ikääntyvään väestöön ja ikääntyneiden mahdollisuuksiin elää hyvää ja turvallista elämää ikääntymisen tuomista erilaisista muutoksista huolimatta” (ForeMassi 2025 -Hanke 2012.)

Ammatit ovat koko ajan muutosprosessissa, toteaa H. Harain (2011, Johdanto) lopputyössään yksityisen turvallisuusalan perustutkinnon tulevaisuudesta. Harain toteaa myös, että oikeastaan kaikki ammatit ovat jatkuvassa muutosprosessissa, eikä turvallisuusalaakaan tee tästä poikkeusta. Itse olen ajoittain ihmetellyt, onko ammattina turvaurakoinnin muutosprosessi keskimääräistä nopeampaa, vai onko aika vain lyhentynyt? Alalle ehditään hädin tuskin kouluttaa sen enempää uusiakaan työntekijöitä kuin lisätä alalla jo olevien osaamista nopeasti ja koko ajan muuttuvan teknologian osaajiksi ja nopeasti muuttuvan toimintaympäristön kanssa pärjääviksi.

Sekä Harain että ForeMassi2025 hankkeen kirjoittajat näyttäisivät ajattelevan niin, että tulevaisuudessa turvallisuusala linkittyy ja sekoittuu monilla eri tasoilla hyvinvoinnin, riskienhallinnan ja rikostorjunnan isoon kuvioon jossa erilaisia turvapalveluja tuotetaan hallitussa kaoksessa turvayritysten, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa yhdessä toimien.

”Turvallisuusalan bisneksessä toimivat yritykset innovoivat tälläkin hetkellä kuumeisesti sitä, mitä ja millaisia ovat alan tuotteet, palvelut ja tekniset sovellukset tulevaisuudessa”, toteaa Harain (2011, 8) julkaisussaan. Pitää toki paikkansa, ainakin omalla työpaikallani ja varmasti myös kilpailijoiden kabineteissa. Turvallisuustarpeiden osaamistarpeita on erilaisissa hankkeissa ja työryhmissä yritetty kartoittaa ja ennakoida oikeastaan koko ajan vuosituhannen vaihteen jälkeen. Harain toteaa myös, että yritykset toimivat alati nopeammin muuttuvassa taloudellisessa toimintaympäristössä, jossa ammatillisen peruskoulutuksen ei pitäisi missään tapauksessa tulla kehityksen jälkijunassa (2011, 9) Paljon on tapahtunutkin esimerkiksi Pirkanmaan talousalueella viimeisten noin viiden vuoden aikana: Turvallisuusalan koulutukseen on herätty muun muassa Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksessa ja Tampereen Seudun Ammattiopistossa. (koulutuskalenterit ja tarjonnat 2015).

Koska kyse on melko uusista koulutuksista, hakevat ne ehkä vielä muotoaan. Harain muistuttaa Finnsecurity ry:n yritysjaoston tekemästä turvallisuusalan yritysten suhdanne- ja toimiala-raportista, jonka tarkoituksena oli peilata lähitulevaisuuden suhdanteita ja alan kehittämisenäkymiä ja kuvata liiketoiminnan kehitystä. Raportin mukaan (2008) kasvua rajoittaa pääasiassa ammattitaitoisen työvoiman saanti, kiristynyt hintakilpailu ja asiakkaiden hajanaiset tarpeet. Turvaurakointialan tilanne ei siis ole muuttunut ainakaan työvoiman saatavuuden suhteen seitsemässä vuodessa juuri lainkaan, koska samat kasvun jarrut näyttäisivät olevan todellisuutta edelleen syksyllä 2015.

6 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tiedonkeruumenetelminä olivat kirjallisuuskatsaus ja kysely. Kerätyt tiedot on analysoitu teemoittain. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin

nimenomaan lukkoliikkeitä, huolimatta siitä, että osaa lukkoliikkeiden toimittamista järjestelmistä toimitetaan muidenkin turvaurakointiyritysten kuin lukkoliikkeiden kautta, osin jopa ovelta ovelle myynnillä. Toisaalta osa nykyaikaisen lukkoliikkeen palvelutarjonnasta on jo melko etäällä turvaurakoinnista, sikäli kuin kyse on vaikkapa serverihotellin, arkistopalvelun tai koulutuspalvelun tarjoamisesta.

Lukkoliiketyöntekijän osaamisen ja kouluttautumisen nykytilaa ja kehittämistarpeita tutkittiin e-lomakehaastattelulla, joka lähetettiin Turvaurakointiliiton tiedossa olevien lukkoliikkeiden vastuuhenkilöille sähköpostitse. (ent. Lukkoseppäliitto) Tutkimus tehtiin sähköisellä haastattelulomakkeella, joka lähetettiin lukkoliikejohtajille. Työn tavoitteena oli kartoittaa lukkoliiketyöntekijöiden kouluttautumisen ja osaamisen nykytilaa, osaamisen tiedostettuja kehittämistarpeita, lukkoliikkeissä jo tehtyjä pyrkimyksiä osaamisen kartuttamiseen ja liikkeissä havaittuja osaamisen ja lisäkouluttautumisen esteitä. Kyseessä oli laadullinen tutkimus, jonka kautta saatava aineisto tulkittaisiin teemoittain.

Oletuksena oli, että aineistoa tulee kertymään melko vähän. Aiemmin tehdyissä turvallisuusalan sähköpostikyselyissä vastausprosentti on liikkunut kahdenkymmenen tuntumassa (mm. Paasonen & Paasonen 2012, 15). Turvaurakoitsijaliiton osoiterekisterissä oli n. 160 toimivaa sähköpostiosoitetta, lukkoliikejohtajille eri puolilla Suomea. Vastausmäärään liittyvänä perusoletuksena oli se, että tallennusten määrä ei tulisi ylittämään sataa kappaletta. Koska pienten aineistojen määrällinen tutkimus voi osoittautua hankalaksi, valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimuksen, joka rakentuisi kirjallisuuskatsauksesta ja kyselystä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2010, 34.)

Kyselyn tuloksia ei niiden vähäisestä lukumäärästä johtuen käsiteltäisi tilastollisesti vaan teemaattisesti. Laadullinen tutkimus ei silti tarkoita, etteikö määrä voisi näytellä tärkeää osaa tuloksissa (mm. Mäkelä 1991, 57-58). Eräät määrälliset tulokset antavatkin hyvin mielenkiintoisia vastauksia esillä olevaan tutkimusongelmaan. Mäkelä muistuttaa kuitenkin, että rajallisten aineistojen äärellä on syytä olla tarkkana, jos vain yksi tai muutama henkilö toimii yksittäisenä havaintoyksikkönä (Mäkelä 1990, 57-58). Aineiston käsittelyssä on siksi keskitytty suuriin linjoihin, eikä pieniin signaaleihin ole reagoitu mitenkään. Aineistosta nousi kuitenkin tarvittava määrä isoja signaaleita, joilla osaamishaasteet saatiin mitattua luotettavasti.

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kysely, koska tarkoituksena oli nopeasti ja tehokkaasti kartuttaa vastauksia eri puolilta maata, standardoiduilla kysymyksillä. Kyselyn tunnetut heikkoudet esimerkiksi väärinymmärryksiin, pyrittäisiin eliminoimaan kysymysten selkeydellä, ymmärrettävyydellä ja toistuvuudella. Kyseessä tulisi olemaan sähköpostin kautta alan yrityksiin lähe-

tettava e-lomakekysely, jonka etuna on nopeus ja vaivaton aineiston keruu. Tällaisen kyselyn suurimpana heikkoutena on vastausten kato. Vastausprosentti posti- ja sähköpostikyselyissä on tyypillisesti muutama kymmenen prosenttia. (Hirsjärvi, ym. 2008, 190.)

7 Kirjallisuuskatsaus

Aikaisempaa tutkimusta turvaurakointialan osaamisen tai kouluttautumisen tutkimisesta ei löytynyt Google Scholarista, Theseuksesta eikä mistään muustakaan käyttämästäni hakukohdeesta. Turvallisuusalaa on kyllä tutkittu laajemmin, mutta niissä yhteyksissä saadut koulutukseen liittyvät vastaukset ovat yleensä sekoittuneet vartijoiden, järjestyksenvalvojien ja muiden turvallisuustoimijoiden vastauksiin siinä määrin että aineisto ei ole sovellettavissa. Turvallisuusalan yleiseen kehitykseen ja kasvuvauhtiin liittyvät havainnot todennäköisesti pätevät myös turvaurakointialalla, mutta eivät auta mittaamaan sen koulutus- tai osaamiskysymyksiä.

8 Kyselyn tulokset

Kyselyä lähetettiin 165 lukkoliikkeelle ja siihen saatiin 44 vastausta. Vastausprosentti oli 27. Vastaukset tallennettiin teksti- ja Excel muodossa analysoitavaksi. Vastaukset jakautuivat maan ja talousalueitten kokoja seuraten. Seuraavassa on esitetty tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisimmät tulokset teemoittain.

Kyselyn alussa olleilla taustakysymyksillä kysyttiin vastaajan omaa koulutusta, yrityksen ikää, yrityksen sijaintia ja talousalueen kokoa. Vastanneiden yleisin oma koulutustausta oli opisto tai ammattikorkeakoulu, 17 vastausta. Toiseksi suurimpana ryhmänä oli ammattiopisto, 11 vastausta. Peruskoulun ilmoitti koulutukseensa kolme vastaajaa, yliopistotason koulutus oli niin ikään kolmella. Loput kymmenen valitsivat vaihtoehdon ”muu koulutus”.

Kuvaa tuloksissa asiaa ja saatuja vastauksia Vastaajien yrityksistä 42 oli ollut toiminnassa yli 10 vuotta, yksi oli ollut toiminnassa 5-10 vuotta ja yksi alle 5 vuotta. Vastaajien yrityksistä sijaitsi 21 pääkaupunkiseudulla, 14 Länsi-Suomessa, viisi Itä-Suomessa, kolme Pohjois-Suomessa ja yksi Keski-Suomessa. N=44.

Taulukossa 1 on esitetty, minkä kokoisella talousalueella vastaajien yritykset toimivat.

Taulukko 1. Vastaajaorganisaation talousalueen koko.

Yrityksen talousalueen koko / asukkaiden määrä	Vastausten määrä (N=44)
Alle 40 000	9
40 000 - 99 000	13
100 000- 200 000	3
Yli 200 000	17

Suurin osa yrityksistä toimii vähintään 40 000 asukkaan talousalueella.

Yrityksen työntekijöiden koulutustilanne työsuhteen alkamishetkellä on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Vastaajaorganisaation työntekijöiden koulutustaso.

Yrityksen työntekijöiden koulutustaso työsuhteen alkaessa	Vastausten määrä (N=44)
Osalla työntekijöistä peruskoulutason koulutus	27
Osalla työntekijöistä ammatillinen koulutus	41
Osalla työntekijöistä opisto tai AMK koulutus	26
Osalla työntekijöistä yliopisto tai korkeakoulu koulutus	5
Osalla työntekijöistä muu koulutus	2

Lisätietokentässä vastaajat ilmoittivat vielä seuraavia koulutus- tai tutkintoja olleen työsuhteeseen rekrytoitavilla: lukkosepän ammattitutkinto, Abloy valtuutus.

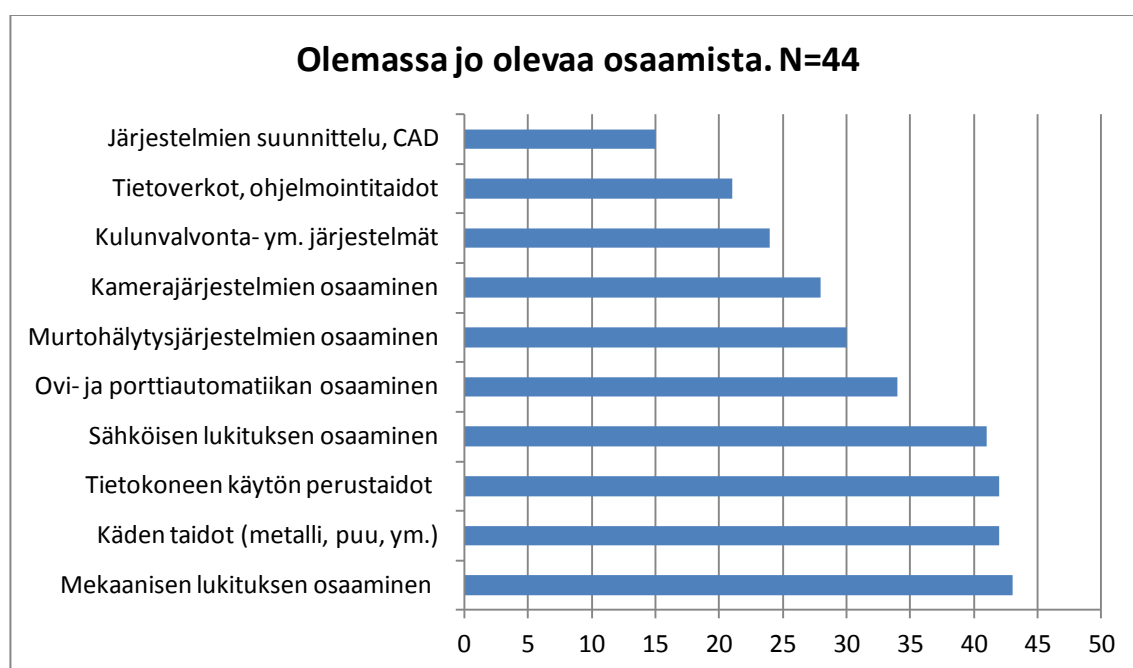
Tuloksista käy ilmi, että lukko- ja turvaurakointiliikkeisiin on rekrytoitu enimmäkseen ammatillisen perustutkinnon suorittaneita henkilöitä. Peruskoulutusta on suunnilleen yhtä monella rekrytoitavalla kuin opisto tai ammattikorkeakoulu.

Vastaajat kehittävät työntekijöiden osaamista laitetoimittajien kursseilla (43 vastausta), työssä oppimisen avulla (42 vastausta). Lisäksi työntekijät osallistuvat muille kursseille (37 vastausta), alan messuille ja opintomatkoille (17 vastausta). Myös itseopiskelua käytetään osaamisen kehittämiseen (22 vastausta).

Mahdollinen Muu tiedonhaku pyydettiin kuvaamaan vapaan sanan kentässä. Tähän saatiin kolme vastausta: -oppisopimus, -ammattilehdet ja -sisäinen koulutus

Seuraavaksi kartoitettiin kyselyn vastaajien yrityksissä työskentelevien henkilöiden olemassa jo olevia osaamisalueita (kuvio 1).

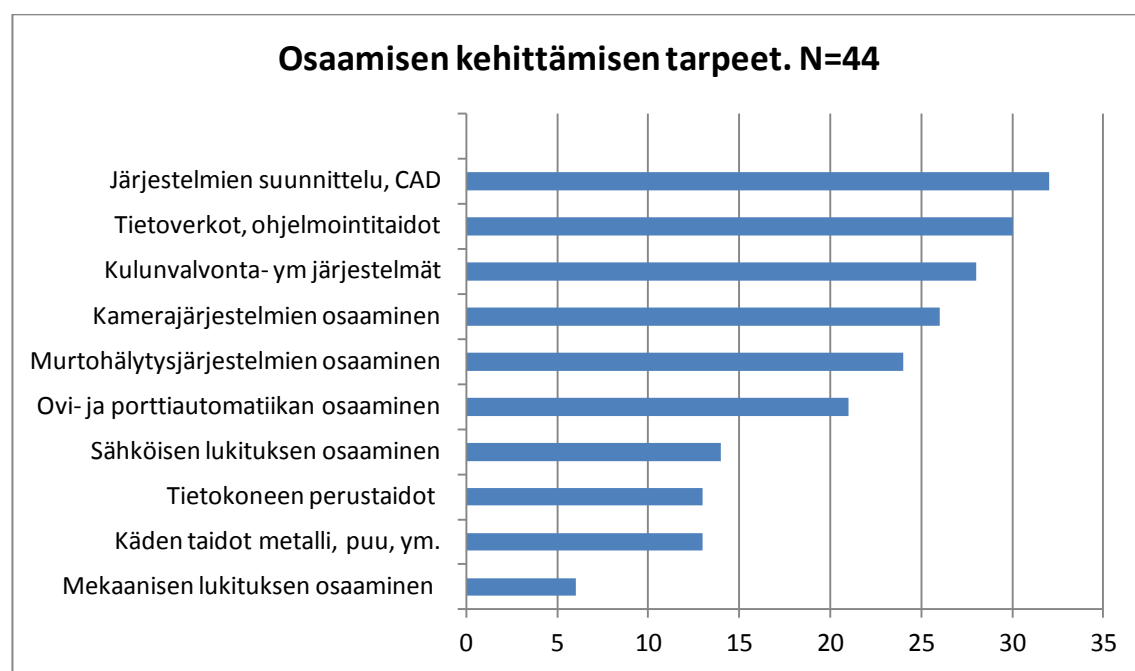
Kuvio 1. Nykyinen osaaminen vastaajaorganisaatioissa.

Olemassa olevaa osaamista ilmoitettiin olevan kaikkein vähiten sektorissa ”järjestelmien suunnittelu, piirtäminen, dokumentointi, CAD”. Tähän tuli 15 tallennusta. Toiseksi pienin vastausten määrä tuli ”tietokoneen ohjelmointitaidot, verkko-osaaminen” kohtaan. Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat, että mekaanisen lukinnan osaamista on jo olemassa kohtalaisesti. Myös kohdat ”käden taidot (metallin ja puun käsittely, asennustaidot, hitsaus)” sai lähes kaikkien haastateltavien valinnat, samoin kuin kysymys tietokoneen perustason osaamista ja sähkölukinnan osaamista tiedustelevalle kohdalle. Eroja alkaa syntyä kohdissa, joissa kysytään monimutkaisempien turvajärjestelmien osaamista.

Kuvion 1 tallennuksia voidaan peilata kuvioon 2, jossa kysyttiin osaamisen kehittämistarpeita.

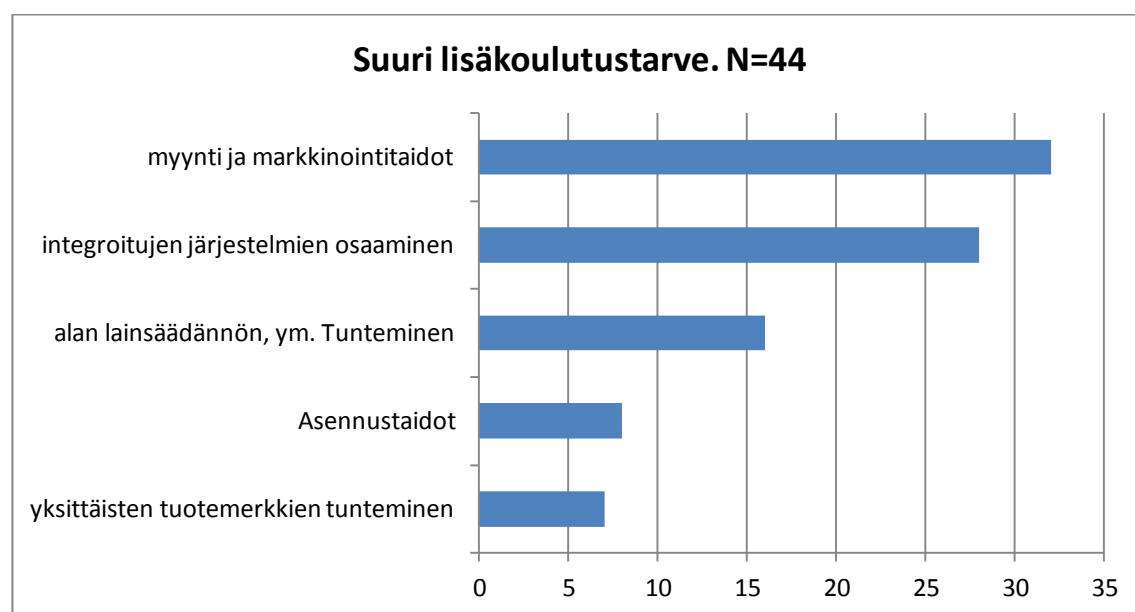
Kuvio 2. Osaamisen kehittämisen tarve vastaajaorganisaatioissa.

Kuvion 2 vastauksia on hyvä peilata kuvioon 1. Suuri osaamisen kehittämistarve on järjestelmissä ja ICT:ssä. Yli puolet vastaajista nimeää myös kulunvalvontajärjestelmät, kamerajärjestelmät, murtohälytysjärjestelmät ja oviautomaatiikan huomattavan suureksi osaamisen kehittämistarpeen kohdiksi. Mekaaniseen lukitukseen liittyvä osaaminen on useimpien vastaajien mielestä hyvä. N=44.

Vastaajilta tiedosteltiin myös lisäkoulutuksen tarvetta (kuvio 3).

Kuvio 3. Vastaajaorganisaatioiden tunnistama lisäkoulutustarve.

Vapaan sanan teema: Minkä tyyppisestä koulutusjärjestelmästä olisi eniten hyötyä ammattitaitoisen työvoiman paremman saatavuuden näkökulmasta? (160 merkin suuruinen vastauslaatikko)

”Ajan tasalla olevien tuotteiden tekninen osaaminen”

”Perusteeltaan Ammattiopistotason koulutus, lisäksi aikuiskoulutusta Tredun ja TAKK:n tapaan”

”myyntikoulutus”

”Asennusmaailmassa käytännön oppinsa saaneista”

”ammattiopiskelusta”

”Oppisopimuskoulutuksesta”

”peruskoulutus kuntoon, niin sen päälle on helpompaa rakentaa erikoisosaamista ja laitetuntemusosaamista”

”turvallisuusalan peruskoulutus joka ei suuntaudu pelkästään vartijapuolelle”

”Lukkosepän ammattitukinnon saamisesta kolmevuotiseksi ammattikoulututkinoksi jossa olisi mahdollisuus erikoistua esim. rikkareihin tai kv-järjestelmiin”

”Aikuisopiskelu”

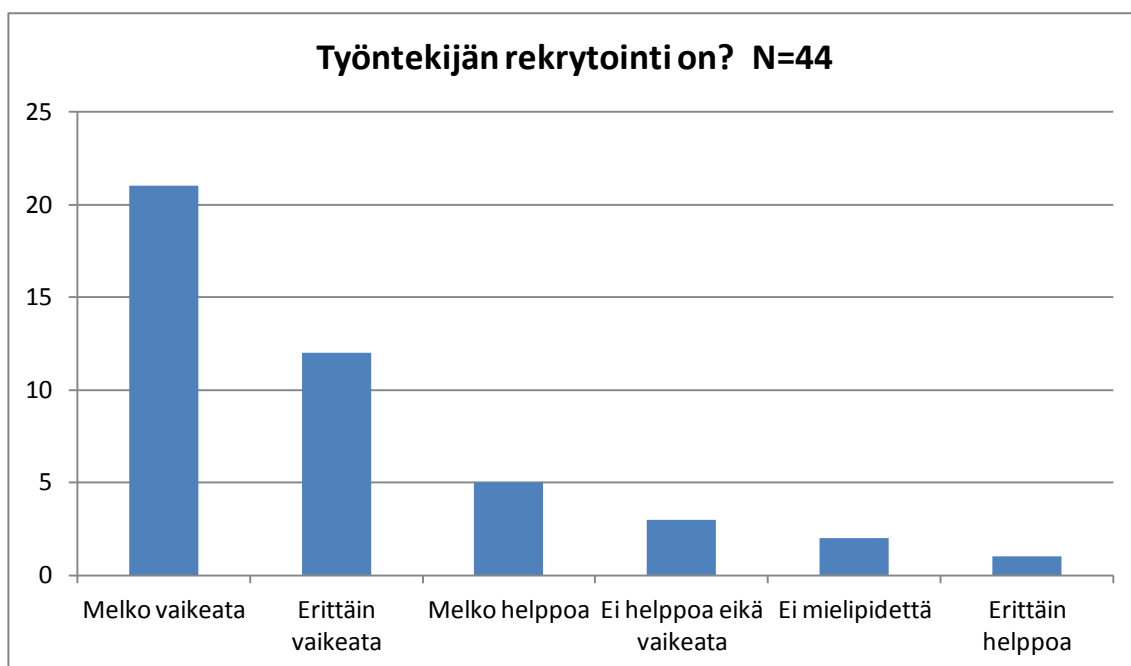
Seuraavaksi kysyttiin mitä esteitä yritysjohto on tunnistanut ammattitaidon lisäämisessä.

Taulukko 3. Osaamisen kehittämisen esteet.

Organisaatioissa tunnistettuja osaamisen kehittämisen esteitä	
Mitään aihepiiriin sopivaa koulutusta ei ole saatavilla	11
Tarjolla olevat koulutukset eivät vastaa koulutustarvetta	21
Tarjolla olevat koulutukset ovat liian laajoja	21
Tarjolla olevat koulutukset ovat liian suppeita	5
Ajalliset resurssit estävät kouluttamasta henkilöstöä	29
Taloudelliset resurssit estävät kouluttamasta henkilöstöä	14

Kuviossa 4 esitetään, miten helppoa tai vaikeaa työntekijän rekrytointi vastaajan mielestä on.

Kuvio 4. Työntekijöiden rekrytoinnin vaikeus.

Noin kolme neljäsosaa vastaajista ilmoitti, että työntekijän rekrytointi on melko tai erittäin vaikeaa. Muut vaihtoehdot saivat valintoja yhdestä viiteen kappaletta.

9 Tulosten arviointi

Koska kysely tehtiin sähköpostitse lähetettävää e-lomaketta käyttäen, on aineiston myöhempikin analysointi varsin helppoa. Ainoa hankaluus oli ns. radiopainikkeiden käyttö, joilla annetut vastaukset tallentuivat x-kirjaimina eikä numeroina. Niitä ei siis aivan suoraan voinut siirtää laskentaan, vaan ne piti muuttaa numeroarvoiksi. Kaiken kaikkiaan E-lomake kuitenkin teki vastausten käsittelystä suhteellisen suoraviivaista, eikä aineiston myöhempi käsittely vie aikaa senkään vertaa, nyt kun kaikki tieto on kerran käännetty numeroiksi. Kyselyssä on noin 50 erillistä kysymystä ja sähköpostilla lähettämäni kyselyn saatesanoissa kerroin lyhyesti, mistä tutkimuksesta on kysymys, kuka tutkimusta tekee, mihin sitä käytetään ja että tutkija on Laurea ammattikorkeakoulun turvallisuusalan lukoliiketaustainen aikuisopiskelija.

Viestiin sisältyi myös ohje, miten lomakkeen kertakäyttöinen tunnus ja salasana kannattaa hakea sähköpostin puolelta mukaan, koska arvelin joidenkin kiireisten ihmisten ehkä kokevan ne hankalaksi. Lopussa oli vielä tutkimuksen tekijän yhteystiedot. Aineisto on siirretty laskentataulukkoon ja siitä numeerisia arvoja tulkitseviin pylväikköihin. Aineisto on tallennettu myös tulevaisuuden käyttöön.

Kyselystä saadut oleelliset havainnot on esitetty tulokset osiossa tekstimuotoisina ja teemoittain. E-lomakkeen alkupään kysymyksillä selvitettiin, että vastaaja todennäköisesti työskentelee yrityksessä, joka on ollut olemassa jo kauan. Vain kaksi ilmoitti yrityksensä iäksi alle 10 vuotta. Vastaajien tyypillisin oma koulutus oli opisto tai AMK ja hieman vähemmän kuin joka toinen työskenteli pääkaupunkiseudulla.

Seuraavaksi pyydettiin kuvaamaan turvaurakointiliikkeeseen palkattavan uuden työntekijän koulutustaustaa rekrytointihetkellä. Tulos kertoo, että lukkoliiketyöntekijällä on todennäköisimmin ammatillinen peruskoulutus työsuhteen alkaessa. On syytä huomata kysymyksen sanamuoto ”osalla työntekijöistä” joka antaa paljon liikkumatilaa. Peruskoulutusta ja opisto/ammattikorkeakoulu vastattiin yhtä yleisiksi töihin tulijan koulutustaustoiksi siten, että niihin viittaavat vastaukset jakoivat toisen tilan. Seuraavaksi kysyttiin, miten työntekijän osaamista kehitetään turvaurakointiin. Käytännössä kaikki haastateltavat valitsivat vaihtoehdon ”Laitetoimittajien kurseilla”. Miltei yhtä moni ilmoitti työssä oppimisen osaamisen tärkeäksi kehittymiskanavaksi. Tarkemmin yksilöimättömät ”muut kurssit” valittiin kolmanneksi tärkeimmälle sijalle. Muistutan tässä kohtaa, että lukkosepän valtuuskortin saamisen edellytyksenä Abloy Oy pitää lukkosepän peruskurssin hyväksyttyä suoritusta ja työskentelyä Abloy valtuutetussa jälleenmyyjäliikkeessä. (Abloy Oy. Muistio). Myös monet muut turvalaitetoimittajat pitävät koulutusta edellytyksenä toimia valmistamiensa tai maahantuomiensa järjestelmien myyjä- ja asennusliikkeenä.

Teemassa osaamisalueet, nykytila, haettiin tietoa osaamisalueista, joilla tilanne on yritysjohdon mielestä ainakin jollain lailla kunnossa. Ilmeisesti lukkoliikkeiden takavuosien koulutuksellinen vaivannäkö ja lukkotehtaan (Abloy) kärsivällinen, koulutuksellinen asenne kantaa hedelmää, koska edes käden taidot ei nouse yhtä korkealle olemassa olevan osaamisen kuvaajissa kuin mekaanisen lukituksen osaaminen. Myöskään sähköisen lukinnan tilanne ei näytä aivan huonolta. Ohjelmisto-osaamisen suhteen tilanne onkin sitten jo aivan toinen. Ohjelmisto-osaamisen lisäksi pieniä numeroita tuli kamera- ja kulunvalvontajärjestelmiin liittyen.

On myös hyvä huomata, kuinka monessa kohtaa haastattelua haastateltavat mainitsevat tärkeiksi myynti- ja markkinointitaidot, joko vastauspainikkeella tai vapaan sanan kentissä. Tämä selittyy sillä, että asiakaskäynnillä oleva lukkoseppä on usein ainoa lähikontakti asiakkaaseen, vaikka taustalla olisi isokin turvaurakointiyritys. Tässä valossa on paremmin ymmärrettävissä, että myynti- ja markkinointitaidot saivat maksimipisteet osaamisen kehittämistarpeen teemassa. Tämä tietysti tarkoittaa kaikkea asiakastyöhön rinnastettavaa osaamista palveluhenkisyydestä täsmällisyyteen ja vakuuttavuudesta rehellisyyteen ja jopa asialliseen puheutumiseen, eikä pelkästään myyntiä. Myynti- ja markkinointitaidot -valinnalle oli kyselylomakkeessa valintaruutu, ja siihen tarttui noin kolme neljäsosaa haastateltavista.

Monimutkaisten turvajärjestelmien osaamisen tarve keräsi ehkä enemmän arvattavasti myös huippupisteet. Alan nopeasta muutoksesta lyhyehkössä ajassa kertoo se, että tähän, vuoden 2015 syksyllä tehtyyn kyselyyn, vastanneet lukkoliiketaustaiset ammattilaiset eivät nähneet sähköalan tai mekaniikan osaamisessa juuri mitään kehitettävää, vaan lähinnä ohjelmisto-osaamisessa, integroitujen järjestelmien asiantuntijuudessa ja kaupallisessa osaamisessa.

10 Johtopäätökset

Tutkimusongelmassa oletettu epäily turvaurakointialaa vaivaavasta maanlaajuisesta työvoimapulasta sai kyselyssä vahvistusta. Kyselyyn vastasi lukkoliikejohtajia hyvin tasaisesti koko maasta ja eri kokoisilta talousalueilta, joten tilanteesta muodostui hyvä kokonaiskuva. Kyselyyn vastanneet henkilöt ovat alan kehittymisestä kiinnostuneita, eteenpäin katsovia yritysten vastuuhenkilöitä, jotka päättivät kaiken kiireen keskellä käyttää työaikaansa sähköposti-kyselyyn vastaamiseen. Vastauksissa kuuluu siten alansa jatkuvaan parantamiseen pyrkivien lukkoliikeammattilaisten ääni.

Ala kärsii edelleen suuresta työvoimapulasta. Kolme neljäsosaa lukkoliikejohtajista ilmoittaa, että työntekijän rekrytointi on melko tai erittäin vaikeaa. Tämä kaikki siitä huolimatta, että turvaurakointialan ammattitaitovaatimukset ja näyttötutkintojen perusteet on aikoja sitten kirjoitettu ylös. Vaihtoehtoja lienee vain muutama: Alan koulutusta ei vielä ole tarpeeksi, se ei täysin vastaa uusimpia osaamistarpeita tai ala kasvaa nopeammin kuin sen koulutusjärjestelmä.

Pitäisikö alalle tehdään virtaviivaisempi uusi koulutuskanava, kehittää jo olemassa olevia, vai ei tehdä mitään? Viime mainittu vaihtoehtokin on mahdollinen; kyseessä on, tällä hetkellä, vain n. tuhat erikoisammattilaista työllistävä pieni joukko, eikä määräänsä enempää resursseja ehkä kannata sen kehittämiseen käyttää. Turvaurakoinnin osaamisella, osana laajempaa turvallisuuden hallintaa, voisi parhaimmillaan olla mahdollisuus kehittyä yhdeksi Suomen tulevista vientituotteista ja samalla uudeksi menestystarinaksi. Tämän kyselyn keskeiset tulokset on annettu Suomen Turvaurakoitsijaliitolle ja ne tullaan myöhemmin toimittamaan myös Opetushallituksen käyttöön.

11 Oman työn arviointi ja jatkotutkimuskohteet

Olisin toivonut voivani peilata omaa tutkimustani johonkin tätä aluetta kuvaavaan tutkimukseen, koska olisin voinut paremmin arvioida oman työni sijoittumista aikaisempiin töihin (Hirsjärvi ym. 2009, 105). Aikaisempia tutkimuksia turvaurakointialan osaamisesta on kuitenkin olemassa hyvin vähän tai ei lainkaan. Tämä tosin ei ole aivan varmaa, koska turvallisuusalan julkaisufoorumi puuttuu, eivätkä tutkijat välttämättä tiedä toistensa tutkimuksista, kuten

kirjoittajat Paasonen & Paasonen (2012) toteavat johtopäätöksissään, tutkimuksessaan yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä.

Kyselytutkimus rakennettiin niukkojen ajallisten resurssien vallitessa. Työ kuitenkin onnistui pääsääntöisesti melko hyvin. Merkityksellistä tietoa turvaurakointialan osaamisesta ja tunnistetuista kehittämistarpeista saatiin kerättyä maan laajuisesti. Laatomalla osa kysymyksistä hieman eri tavalla, olisi kysely tuottanut vielä enemmän käyttökelpoista tietoa. Tämä koskee erityisesti lomakkeen alkupään niin sanottuja lämmittelykysymyksiä, joiden alkuperäinen tarkoitus oli vain saada kyselylomakkeen täyttötyö leppoisasti käyntiin. Alun kysymykset olisi kuitenkin voinut valjastaa paljon parempaan tiedonhakuun, kuin nyt tapahtui. Jos alussa olisi kysytty vastaajan ikää, työkokemusta ja yrityksen kokoa, olisi aineiston myöhempi tilastollinen käsittely antanut mielenkiintoisempia tuloksia, kuin nykyisellään on mahdollista. Se olisi myös suoraviivaisesti kertonut, kuinka monta sataa vuotta kokemusta vastaajaryhmän takana on.

Myös muissa teemoissa havaitsin jälkikäteen parantamisen varaa. Yksi suurimmista heikkouksista mielestäni oli, että kysely ei tehnyt eroa siihen, onko viime vuosina rekrytoiduilla työntekijöillä keskimäärin erilainen pohjakoulutus kuin aiempina vuosina rekrytoiduilla ja jos on, niin millä tavalla erilainen. Hyvä olisi myös ollut tietää, olisiko esimerkiksi yrityksen koolla, henkilöstömäärän tai liikevaihdon suhteen, ollut vastaavuuksia havaittuihin koulutustarpeisiin. Tästä olisi myös avautunut mahdollisuus analysoida, josko vastaajan oma koulutustausta vaikuttaisi viimeaikaisiin rekrytointeihin. Nyt se vastaa vain koulutustarpeen parempaan tunnistamiseen yleisellä tasolla. Nykyiselläänkin tulokset kuitenkin mahdollistavat vastaavuuksien hakemisen esimerkiksi erikokoisilla talousalueilla ja maan eri osissa toimivien yritysten ja niissä tunnistetun osaamisen tai sen kehittämistarpeen suhteen ja suhteessa vastaajan omaan koulutustaustaan.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Työn luotettavuutta arvioidaan siksi että nähdään onko tulosten laatu hyvä, mittarit valittu oikein ja mittaukset toistettavissa. Kysymykset näyttäisivät tärkeimmiltään osin olevan valittu oikein, koska asetettuun tutkimusongelmaan saatiin erittäin selkeä tulos. Tutkimus on uusitavissa tulosten oikeellisuuden varmistamiseksi. Tutkimusongelman nimeäminen on onnistunut hyvin (Hirsjärvi ym. 2008, 120) Lomakkeen alkupään kysymysten huolellisemmalla valinnalla olisi tosin saatu enemmän informaatiota erityisesti jatkotutkimusta ajatellen.

Reliabiliteetti

Vastauksia tuli hyvin odotetusti eri puolilta maata siten, että pääkaupunkiseudulta tuli hieman alle puolet ja muu maa on hyvin edustettuna suhteessa talousalueitten kokoon. Aineistossa mikään ei viittaa vastausten sattumanvaraisuuteen (Hirsjärvi ym. 2008, 226). Kysely sisältää muutamia tarkistuskysymyksiä, joilla oli tarkoitus varmistaa että haastateltava on tarkasti mukana. Tarkistuskysymykset toimivat odotetulla tavalla ja osaltaan myös pois sulkiput mahdollisen sattumanvaraisuuden. Tutkimuksen luotettavuuden suhteen ei ole otettu riskejä. Tuloksissa ei ole lainkaan otettu huomioon kysymyksiä, joissa vastausten jakauma ei olisi täysin ilmeinen. Tämä lienee hyvä linjaus tällaisessa pienen aineistomäärän tutkimuksessa, jossa vastauksia on käytettävissä vain 44 kappaletta ja tilastollinen virhe voisi kääntää 20/24 suhteessa tulleet vastaukset virhetulkinnaiksi. (Mäkelä 1990, 57) Tutkimuksessa on sisäänrakennettuna tärkeimpien teemojen toistuvuus kaksi tai kolme kertaa. Tärkeimmät mittaustulokset ovat myös toistettavissa milloin vain, joten pidän tutkimuksen reliabiliteettia hyvänä.

Validiteetti

Validius tarkoittaa sitä, että mittari tai tutkimusmenetelmä kykenee mittaamaan sitä mitä on tarkoituskin. Koska tutkija itse kuuluu tutkittavaan toimialaan, on työn objektiivisuus varmistettu kiinnittämällä erityistä huomioita aineiston kautta saatujen havaintojen systemaattiseen käsittelyyn ja haastattelun kysymysasettelujen huolelliseen reflektioon työn ohjaajan kautta. Kun tutkimusongelma oli määritelty, tiedonkeruutyö tapahtui sähköpostikyselyllä turvaurakointiliikkeisiin. Saatu aineisto siirrettiin huolellisesti taulukkolaskentaohjelmaan ja tallennettiin myös tulevaa käyttöä varten. Koska vastaukset ovat anonymoituja, ei tietosuojongelmiakaan muodostu. Myös vastausten laatu voitiin varmistaa anonymisoidussa kyselyssä. Mitään epäilyä ei syntynyt myöskään siitä, etteivätkö kyselyyn osallistuneet henkilöt olisi ymmärtäneet lomakkeen kysymyksiä oikein.

Tärkeimpien kysymysten toistuvuus merkitystasolla mutta hieman eri sanoin esitettynä, toiminee myös validin tuloksen varmistajana. Esimerkkeinä toistumisesta on olemassa olevaa osaamista ATK-osaamisen suhteen tiedusteleva kysymys kyselyn alkupuolella ja noin viisi minuuttia myöhemmin ATK-osaamisen kehittämistarvetta tiedusteleva kysymys. Erittäin hyvin linjassa olevat vastausparit viittaavat siihen, että kysymykset on riittävän suurella todennäköisyydellä ymmärretty oikein. Kyselylomake oli rakennettu varsin asiakasystävälliseksi siten, että lomake ei pysähtynyt jos jätti vastaamatta yhteen kohtaan. Joissain kohdissa tosin oli vastausmäärän rajoitus, joka esti valitsemasta esimerkiksi kahta valintaa enempää.

Haastateltavat kuitenkin vastasivat hyvin tarkasti myös ”Ei” ruutuihin. Vain joitain yksittäisiä ei-vastauksia jäi puuttumaan tuloksista. ”Kyllä” vastauksiin vastattiin aivan erityisellä tarkkuudella siten, että en päätenyt hylkäämään yhtäkään tallennusta täyttövirheiden tai min-

kään muunkaan syyn vuoksi. Vastausten jakautumassakaan mikään ei viittaa siihen, etteikö kysymyksiä olisi ymmärretty oikein. (Hirsjärvi ym. 2008, 227). Poistin tosin tallennuksen numero 28, mutta se johtui siitä että se oli omaan sähköpostiini lähetetty lomake ja itse vastattu tallennus, jolla halusin nähdä että myös ison jakelun kautta lähetetty lomake toimii oikein. Olin vastauslomaketta täyttäessäni varmuuden vuoksi kirjoittanut kaikkiin lisätietokenttiin sanan ”testi”. Eri teemojen vastausten hyvin selvä toistuvuus vahvistaa myös validiutta.

Jatkotutkimuskohde

Turvaarakointiala on vuosien saatossa kiinnostanut kokoonsa nähden oikeastaan yllättävänkin suurta joukkoa toimijoita, mutta tutkimustietoa alan osaamisesta on ollut vain vähän saatavissa. Tämä työ tuo kysymyksiä ja lisätutkimusaiheita, kuten sen että miten nuo ilmeisen tarpeelliset ICT osaaminen ja parempi kaupallinen osaaminen saataisiin paremmin lisättyä nykyisiin tai tulevaisuudessa alkaviin koulutuksiin, tai onko tällainen kehitys jo käynnissä jossain.

Kiinnostavaa saattaisi myös olla, miten turvaarakoinnin osaamisen hallinta ja turvaarakoinnin sijoittuminen osaksi isompaa turvallisuusalan liiketoimintaa on hoidettu eräissä keskeisen Euroopan maissa, erityisesti Saksassa ja Sveitsissä. Tulokset saattaisivat antaa mielenkiintoista lisätietoa Suomalaiseen järjestelmään peilattuna ja avata jopa uusia kehittymismahdollisuuksia koko alalle, jolla ei nykyisellään liene realistisia laajentumismahdollisuuksia merkittävästi edetä oman maan rajojen ulkopuolelle.

Lähteet

- Ajan lukko Oy. Tuotevalikoima. 2015. Viitattu 16.6.2015
https://www.ajanlukko.fi/ajan_lukko___tuotevalikoima/
- Assa Abloy. 2014. Business & Market. Viitattu 17.11.2015.
<https://www.assaabloy.com/en/com/about-us/business-market/>
- Elektroniset lukitusjärjestelmät. Iloq Oy. Viitattu 17.11.2015.
<http://www.iloq.com/fi/lukitusjarjestelma/>
- Elektroniset lukitusjärjestelmät. Kaba Ab. Viitattu 17.11.2015. <http://fi.kaba.com/tuotteet-ratkaisut/72650/lukitusjaerjestelmaet.html>
- Harain, H. 2011. Turvallisuusalan perustutkinnon tulevaisuus: haaste ammattiopistoille ja aikuiskoulutuskeskuksille. Opinnäytetyö. Turvallisuusosaamisen koulutusohjelma (Ylempi AMK). Laurea Leppävaara 2011. Viitattu 17.11.2015.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33226/Opinnaytetyo_28.5.2011%20v2.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Juvonen, J. 2007. Avaimen Arvoinen. Abloy 100 vuotta. Jyväskylä: Abloy, Historietti.
- Kupi E., Kortelainen H., Lanne M., Palomäki K., Murtonen M., Toivonen S., Heikkilä A-M., Uusitalo T., Wuoristo T., Rajala A. & Multanen A. 2010. Turvallisuusalan liiketoiminnan kasvualueet ja -mahdollisuudet Suomessa. VTT. Viitattu 19.11.2015.
<http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2010/T2534.pdf>
- Lehtinen, A-J. 2014. Yksityisen turvallisuusalan kehittyminen tulevaisuusajattelun näkökulmasta. Opinnäytetyö. Viitattu 10.10.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201401211564>
- Lukkoseppä. Työtehtävät ja työpaikat vuonna 2010. Tulostettu 10.10.2015.
<https://www.mol.fi/avo/amatit/75920.htm>
- Lukkoseppän ammattitutkinto. 2014. Ammattienedistämislaitos. Tulostettu 20.10.2015.
<http://www.studentum.fi/education/lukkosepan-ammattitutkinto-409886>
- Lukkoseppän ammattitutkinto. Edupoli. Luettu 17.10.2015.
<http://www.edupoli.fi/Etusivu/Koulutus/Tekniikka/Turvallisuusala/Koulutukset/Lukkosepan-ammattitutkinto/>
- Lukkoseppän ammattitutkinto. 2015. Tampereen ammatillinen aikuiskoulutuskeskus.
http://www.tredu.fi/koulutukset/oppisopimuskoulutus/koulutustarjonta/muutekniikanala_1/lukkosepanammattitutkinto.html
- Meristö, T, Tuohimaa, H, Laitinen, J, Pirilä, M. 2012. Hyvinvointi- ja turvallisuusalan osaamisen tulevaisuus itsenäisen kotona-asumisen näkökulmasta. ForeMassi2025 skenaarioraportti. Laurea julkaisut nro 13. Viitattu 20.10.2015.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Ojasalo, K, Moilanen T. & Ritalahti, J. 2010. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYpro.

Opetushallitus. 2011. Ammatillinen perustutkinto. Viitattu 19.11.2015.
http://www.koulutusnetti.fi/?path=ammatillinen_perustutkinto

Paasonen, J. & Paasonen, L. 2012. Tutkimus yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä. Vantaa: Laurea Julkaisut nro 13. Viitattu 16.6.2015.
http://www.oph.fi/download/141412_Tutkimus_yksityisen_turvallisuusalan_koulutusjarjestelmasta.pdf

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer. Viitattu 17.6.2015.
<https://www.superliitto.fi/tyoelamassa/tutkinnot-ja-patevyydet>

Suomen Turvaurakoitsijaliitto. 2015. Tietoa liitosta. Luettu 16.6.2015.
<http://www.lukkoliikkeet.fi/fi/liitto/tieto-liitosta>

Sähköisen kulunhallinnan palveluja. 2015. Amsecurity Oy. Viitattu 17.11.2015
<http://www.amsecurity.fi/fi/toimitilaturvallisuus>

Turvalisuusala. Turun ammatillinen aikuiskoulutuskeskus. Luettu 17.10.2015.
<https://www.turunakk.fi/searchCourse.action?query=turvallisuus>

Turvallisuusvalvojan koulutus. 2015. Oulun Seudun Ammattiopisto. Viitattu 18.10.2015.
<http://www.osao.fi/hakijalle/amatilliset-perustutkinnot/turvallisuusvalvoja.html>

Vahti-ohjeet. 3/2007. Valtiovarainministeriö. Viitattu 19.11.2015.
<https://www.vahtiohje.fi/web/guest/fyysinen-turvallisuus>

Yksityisen turvallisuusalan lakiuudistus voimaan 1.1.2017. Sisäministeriö, mediatiedote 20.8.2015. Viitattu 19.10.2015. www.intermin.fi/fi/lainvalmistelu/yksityinen_turvallisuusala

Julkaisemattomat lähteet:

Ajan lukko Oy. julkaisemattomat muistiot 1999-2015.

Avainten ja Lukkojen Erikoisliike, 1970-, julkaisematon historiikki ja valokuvakokoelmat.

12 Kuviot

Kuvio 1. Nykyinen osaaminen vastaajaorganisaatioissa.	20
Kuvio 2. Osaamisen kehittämisen tarve vastaajaorganisaatioissa.	21
Kuvio 3. Vastaajaorganisaatioiden tunnistama lisäkoulutustarve.	21
Kuvio 4. Työntekijöiden rekrytoinnin vaikeus.	23

13 Taulukot

Taulukko 1. Vastaajaorganisaation talousalaueen koko.....	19
Taulukko 2. Vastaajaorganisaation työntekijöiden koulutustaso.	19
Taulukko 3. Osaamisen kehittämisen esteet.	22

Liitteet

Kysely

Kyselyn kohderyhmä on yksityistä turvaurakointia Avain- ja Lukkoliikkeissä johtavat henkilöt: useissa tapauksissa yritysten toimitusjohtajat.

Kyselyn laajuus

Tutkimus kohdistui yrityksiin, jotka täyttävät lukkoliikkeen määritelmän oleellisimmiltaan osin eli yrityksiin, jotka toimittavat yleisimpiä lukko- ja avainjärjestelmiä oheisjärjestelmineen. Suomessa on 100-200 tällaista täyden palvelun lukkoliikettä, joissa yrityksen johdolla voi olettaa olevan riittävä ymmärrys täyden palvelun turvaurakointiyrityksen osaamistarpeista joko siten että riittävä osaaminen löytyy yrityksestä, tai siten että osaamistarpeet on ainakin riittävissä määrin tiedostettu. Turvaurakoitsijaliiton (aiemmin Lukkoseppäliitto) sähköpostituslistalla on 170 osoitetietoa, jotka on luokiteltu turvaurakointiyrityksen johdon yhteystiedoksi. Edellä mainittua osoitteistoa on käytetty kohdentamaan kysely oikein.

KYSELYLOMAKKEEN SAATEKIRJE, OTSIKKO JA SISÄLTÖ

Lähetys maanantaina, vastamaan pyydetään viikon kuluessa. Muistutus seuraavan viikon Maanantaina ja viimeisen kerran kolmannen viikon alussa. Viesti voisi olla seuraavanlainen:

”VAIKUTA LUKITUSALAN KOULUTUSNÄKYMIIN!”

”Hei!

Olen lukkoliiketaustan omaava turvallisuusalan aikuisopiskelija.

Tämä kysely on osa Laurea Ammattikorkeakoulun Turvallisuusalan opinnäytetyötä, jossa tutkitaan yksityisen turvaurakointialan, erityisesti Avain- ja Lukkoliikkeiden, osaamisenhallinnan nykytilaa ja koulutustarpeita.

Vastaamalla voit vaikuttaa alan koulutustarpeen kartoittamiseen ja sitä kautta alan kehittymiseen tulevaisuudessa. Vastaathan 5 päivän kuluessa. Vastaamiseen kuluu n. 10 min. siirry kyselyyn tästä linkistä <xxx.xxxxxx.xx>

Mikäli olet kiinnostunut tämän opinnäytetyön tuloksista ja havainnoista, lisää rasti lomakkeen lopussa kohtaan ”haluan tietää tämän tutkimuksen tuloksista sähköpostitse”

Ystävällisin terveisin:

Heikki Kuivamäki, Turvallisuusalan opiskelija, Laurea ammattikorkeakoulu, Laurea Leppävaara.

e-mail Heikki.Kuivamaki@student.laurea.fi puh. 0000-000 000”

Vastaajan oma koulutustausta

Peruskoulu

3

Ammattikoulu

11

Opisto tai AMK	<u>17</u>
----------------	-----------

Korkeakoulu tai Yliopisto	<u>3</u>
---------------------------	----------

Muu	<u>10</u>
-----	-----------

Yrityksenne ikä

Alle 5 vuotta	<u>1</u>
---------------	----------

5 - 10 vuotta	<u>1</u>
---------------	----------

Yli 10 vuotta	<u>42</u>
---------------	-----------

Yrityksenne sijainti

PK -seutu	<u>21</u>
-----------	-----------

Länsi-Suomi	<u>14</u>
-------------	-----------

Itä-Suomi	<u>5</u>
-----------	----------

Keski-Suomi	<u>1</u>
-------------	----------

Pohjois-Suomi	<u>3</u>
---------------	----------

Yrityksenne talousalueen koko

Alle 40 000	9
-------------	---

40 000 - 100 000	13
------------------	----

100 000 - 200 000	3
Yli 200 000	17

Kartoitus uuden työntekijän koulutustaustasta.

Yrityksenne työntekijöiden koulutustilanne työsuhteen alkamishetkellä? N=44

Osalla työntekijöistä peruskoulutason koulutus	<u>27</u>
Osalla työntekijöistä ammatillinen koulutus	<u>41</u>
Osalla työntekijöistä opisto tai AMK koulutus	<u>26</u>
Osalla työntekijöistä yliopisto tai korkeakoulu koulutus	<u>5</u>
Osalla työntekijöistä muu koulutus	<u>2</u>

Muu, Mikä? -lukkosepän ammattitutkinto, Abloy valtuutus

Kartoitusta siihen, miten työntekijän osaamista lisätään.

Miten työntekijöiden osaamista pyritään kehittämään työsuhteen aikana?

Laitetoimittajien kursseilla	<u>43</u>
Muilla kursseilla	<u>37</u>
Alan messuilla ja opintomatkoilla	<u>17</u>
Itseopiskelulla	<u>22</u>
Työssä oppimisella	<u>42</u>

Muu tiedonhaku: -internet, oppisopimus, ammattilehdet, sis.koulutus

Osaamisalueet, NYKYTILA

Onko yrityksessä jo kohtalaisesti osaamista seuraavilla osaamisalueilla? N=44

Käden taidot (metallin ja puun käsittely, asennustaidot, hitsaus)	<u>42</u>
Mekaanisen lukituksen osaaminen	<u>43</u>
Sähköisen lukituksen osaaminen	<u>41</u>
Ovi- ja porttiautomaatiikan osaaminen	<u>34</u>
Murtohälytysjärjestelmien osaaminen	<u>30</u>
Kamerajärjestelmien osaaminen	<u>28</u>
Kulunvalvonta- ja työajanseurantajärjestelmien osaaminen	<u>24</u>
Tietokoneen käytön perustaidot (ohjeet, sähköposti)	<u>42</u>
Tietokoneen ohjelmointitaidot, verkko-osaaminen	<u>21</u>
Järjestelmien suunnittelu, piirtäminen, dokumentointi, CAD	<u>15</u>
Muuta_____	

Osaamisalueet, KEHITTÄMISTARPEET.

Onko yrityksessänne tarvetta lisätä osaamista seuraavilla osaamisalueilla? N=44

Käden taidot (metallin ja puun käsittely, asennustaidot, hitsaus)	<u>13</u>
Mekaanisen lukituksen osaaminen	<u>6</u>
Sähköisen lukituksen osaaminen	<u>14</u>
Ovi- ja porttiautomaatiikan osaaminen	<u>21</u>
Murtohälytysjärjestelmien osaaminen	<u>24</u>
Kamerajärjestelmien osaaminen	<u>26</u>

Kulunvalvonta- ja työajanseurantajärjestelmien osaaminen	<u>28</u>
Tietokoneen käytön perustaidot (ohjeet, sähköposti)	<u>13</u>
Tietokoneen ohjelmointitaidot, verkko-osaaminen	<u>30</u>
Järjestelmien suunnittelu, piirtäminen, dokumentointi, CAD	<u>32</u>
Muuta, mitä? <u>-myyntitaidot, markkinointitaidot</u>	

Kysymys lisäkoulutuksen tarpeesta

Missä kohtaa lisäkoulutuksen tarve on suuri? (voi valita useita)

asennustaidot	<u>8</u>
myynti ja markkinointitaidot	<u>32</u>
yksittäisten tuotemerkkien tunteminen	<u>7</u>
alan lainsäädännön ja määräysten tunteminen	<u>16</u>
integroitujen turvajärjestelmien osaamisessa	<u>28</u>
muualla. missä? - _____	

Teema 7: Minkä tyyppisestä koulutusjärjestelmästä olisi eniten hyötyä ammattitaitoisen työvoiman paremman saatavuuden näkökulmasta? (160 merkin kokoinen vastauslaatikko)

- Ajan tasalla olevien tuotteiden tekninen osaaminen
- myyntikoulutus
- Asennusmaailmassa käytännön oppinsa saaneista
- ammattiopiskelusta
- Oppisopimuskoulutuksesta
- peruskoulutus kuntoon, niin sen päälle on helpompi rakentaa erikoisosaamista ja laitetuntemusosaamista
- Perusteeltaan Ammattiopistotason koulutus, lisäksi aikuiskoulutusta Tredun ja TAKK:n ta-
paan.

- turvallisuusalan peruskoulutus joka ei suuntaudu pelkästään vartijapuolelle
- Lukkosepän ammattitukinnon saamisesta kolme-vuotiseksi ammattikoulututkinnoksi jossa olisi mahdollisuus erikoistua esim. rikkareihin tai kv-järjestelmiin.
- Aikuisopiskelu

Mitä esteitä yritysjohto on tunnistanut ammattitaidon lisäämisessä
Osaamisen kehittämisen esteitä

Mitään aihepiiriin sopivaa koulutusta ei ole saatavilla	<u>11</u>
Tarjolla olevat koulutukset eivät vastaa koulutustarvetta	<u>21</u>
Tarjolla olevat koulutukset ovat liian laajoja	<u>21</u>
Tarjolla olevat koulutukset ovat liian suppeita	<u>5</u>
Ajalliset resurssit estävät kouluttamasta henkilöstöä	<u>29</u>
Taloudelliset resurssit estävät kouluttamasta henkilöstöä	<u>14</u>
Muu syy <u>-Pohjois-suomessa alan koulutustarjonta on vähäistä</u>	

Kuvaa lopuksi ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta alalla
 Ammattitaitoisen työvoiman rekrytointi alalle on mielestäni:

Erittäin helppoa	<u>1</u>
Melko helppoa	<u>5</u>
Ei helppoa eikä vaikeata	<u>3</u>
Melko vaikeata	<u>21</u>
Erittäin vaikeata	<u>12</u>
Ei mielipidettä	<u>2</u>